

ÚVOD

Myšlení Emmanuela Levinase (1906–1995) je dnes pokládáno za jedno z nejoriginálnějších v rámci francouzské i evropské filosofie 20. století. Levinasova filosofie je specifická mimo jiné tím, že oslovuje jak čistě filosofické, tak i teologické myšlení. Tematické číslo *Levinas a teologie* se snaží nabídnout reflexi vlivu myšlení Emmanuela Levinase na dnešní teologii. Podnětem k tomuto zamyšlení nám bylo dvojitý výročí: v minulém roce 2015 uplynulo dvacet let od úmrtí Emmanuela Levinas v Paříži a v tomto roce 2016 si připomínáme 110 let od jeho narození v litevském Kaunasu. Filosofická obec se do aktuální debaty zapojila mimořádným číslem *Filosofického časopisu* „Za hranicemi tváře. Levinas a socialita“ (2014) pod taktovkou Jana Bierhanzla a Karla Novotného, my nabízíme aktuální pohled teologické diskuse a jejího vztahu k Levinasově filosofii.

Tematickou část tvoří pět příspěvků, přičemž první tři jsou zaměřeny spíše všeobecněji a šířeji, poslední dva se věnují specifitějším tématům pohostinnosti a tělesnosti. Úvodní článek Jakuba Sirovátky *Jak Bůh přichází do myšlení. Co se může teologie naučit od Emmanuela Levinase?* klade otázku platnou pro celé číslo: v čem je Levinasova filosofie pro křesťanské teologické myšlení výzvou a čím inspirací. Autor se pokouší na tuto otázku odpovědět na rovině teoretické a na rovině praktické. Centrální roli hraje (teoretická) idea nekonečna, ve které myšlení myslí více než dokáže samo myslet. Tuto ideu však Levinas interpretuje prakticky jako Touhu po Nekonečnu. A tato Touha se uskutečňuje v etickém vztahu k Druhému, který je zároveň vztahem metafyzickým. Jolana Poláková představuje ve svém příspěvku

Filosofie jako služba. Emmanuel Lévinas v horizontu papežských reflexí myšlení Emmanuela Levinase v jeho otevřenosti a souznění s teologickými pravdami křesťanské zvěsti. Toto bytostné souznění je pro autorku tak hluboké, že vznáší hypotetickou otázku, zda by Levinasovo myšlení nemohlo hrát roli „oficiálního“ filosofického partnera křesťanské (katolické) teologie. Pozadí těchto úvah tvoří encyklika Jana Pavla II. *Fides et ratio*, která se věnuje vzájemnému vztahu víry a rozumu. Jak známo, byla tato encyklika zásadním způsobem inspirována jiným francouzským filosofem, totiž Mauricem Blondelem, i když není v encyklice bohužel ani jednou explicitně jmenován. Příspěvek Petra Slámy *Emmanuel Lévinas a židovství* se věnuje problematice vztahu Levinasova filosofického a židovského myšlení v podobě rabínské literatury. Autor odkrývá spíše skrytou inspiraci filosofie rabínskou moudrostí, např. ve fenoménu etického „zde jsem“, ale i ve fenoménu Tváře. V druhém kroku pak analyzuje texty, zabývající se výslovně židovskou tradicí. Jedná se především o výklady Talmudu, kterým se Levinas za svého života pravidelně věnoval.

Článek Ivany a Tima Noble *Hospitality as a key to the relationship with the other in Levinas and Derrida* zaměřuje svou pozornost – na pozadí problematiky uprchlíků – na téma pohostinnosti v jeho fundamentální roli pro vztah k druhému člověku. Autoři ukazují velmi diferencovaným způsobem na oprávnění a meze jak Levinasova, tak Derridova pojetí pohostinnosti. Jakkoliv existuje napětí mezi politickou odpovědností a pohostinností, bez bezprostřední a radikální pohostinnosti není možný žádný autentický etický či náboženský postoj. Erwin Dirscherl poukazuje v *Inkarniertes Bewusstsein. Die Bedeutung der Leiblichkeit bei Emmanuel Levinas als Herausforderung für die Theologie* na důležitost tělesnosti pro teologickou antropologii inspirovanou Levinasem. Levinas zdůrazňuje nezastupitelnou roli tělesnosti pro lidskou identitu, neboť naše já se nemůže odpoutat od svého těla. Vědomí je vždy již vědomí vtělené. Zásadní význam tělesnosti pro lidskou subjektivitu má důsledky i pro vztah k druhému: díky svému smyslovému vybavení dokáže navázat bezprostřední kontakt s druhým člověkem. A tento intersubjektivní vztah je vždy spojen s Transcendencí. Levinas se tak stává partnerem v teologických úvahách o vtělení jako zásadní pravdě křesťanské zvěsti. Článek je zakončen reflexemi Karla Rahnera o tělu jako místu přítomnosti člověka i Božího Slova.

Redakce